

bitna pitanja, počevši od pojmovnog tumačenja preko praslavenske akcenatske rekonstrukcije do razvitka fonološkoga karaktera akcenta u našem jeziku. Moglo bi se reći kao da i čitava knjiga ima konačni cilj da posluži kao opći lingvistički priručnik za bolje razumijevanje jezičnih zakonitosti i stanja u hrvatskom jeziku. Između ostalog za tu je tvrdnju osobito ilustrativan opis postupnoga prijelaza riječi iz jedne kategorije u drugu, kao što se »imenica *čovjek* pomalo počinje upotrebljavati kao zamjenica; npr.: *čovjek ne bi mislio da će biti tako ružno vrijeme*«. Ivšić kaže: »To što je u nas u procesu, tj. prelaženje imenice *čovjek* u značenje zamjenice, izvršeno je već odavno u njem. jeziku, u kojem se razlikuje *der Mann* i *man*. Tako je – nastavlja Ivšić – i u franc. jeziku *on* (*on parle français*) postalo od lat. *homo*« (str. 350). Takvi i slični podaci i tumačenja dobro dolaze ne samo profesionalnim slavistima ili stručnjacima i piscima jezičnih priručnika nego i praktičarima, upravo svakom onom koji se želi obavijestiti o kojem pitanju iz prošlosti ili sadašnjeg stanja našega jezika. Zato Ivšićevu knjigu treba čitati i opećetovno u nju zagledati. Potreba je za knjigom tolika da joj je i to preporuka.

Božidar Finka

NAŠ JEZIK

Gramatika za 2. razred općih škola – Sastavio: Stjepan Velin – Nakladnik: Tankönyvkiado, Budapest, 1970.

Prije nekoliko dana primio sam knjigu koja me je ugodno iznenadila. Iskusni i poštovni Stjepan Velin napisao je priručnik za hrvatske opće škole u Mađarskoj. Velin se rodio u Santovu i ondje djeluje kao nastavnik pa je mogao lako izabrati put i način kako da pomogne svojim kolegama i hrvatskim mališanima u učenju i čuvanju dragog im jezika.

Knjiga Stjepana Velina potiče nekoliko mli. Prije svega, iz podataka na zadnjoj stranici knjige doznajemo da je pisac predao rukopis u mjesecu siječnju 1970. i da je knji-

ga objavljena u kolovozu iste godine. Ovaj podatak je zanimljiv kad se zna da u nas put od rukopisa do objavljene knjige traje duže. Bit će da su izdavači u Budimpešti imali i drugih razloga za tako uredno objavljivanje. Svakako, postupak je primjeren i poučan. Međutim, neugodniji i bolniji je podatak da je knjiga Stjepana Velina objavljena samo u 500 primjeraka! Nehotice se nameće pitanje: zar samo toliko za nemali broj naših sunarodnjaka u Mađarskoj? Hrvata ima u brojnim selima, pa i gradovima Mađarske. Ne radi se samo o selima oko Pečuha nego o Santovu, Dušnoku, Bikiću i drugim selima Bajskog trokuta. No ako tako mala naklada može podmiriti potrebe onda je vjerojatno i nešto drugo po srijedi, pa možda i natalitet (?) ...

Sadržaj knjige Naš jezik usklađen je s nastavnim programom koji vrijedi za škole u Mađarskoj. Na početku knjige i stoji napomena da je »udžbenik sastavljen na osnovu odluke ministra prosvjete.« Dodao bih još podatak da je knjiga objavljena »Na osnovu uzajamne saradnje između Školske knjige (Zagreb) i Tankönyvkiadó (Budapest), udžbenik je recenzirao Dr Ivan Brabec (Zagreb).«

Građu ove knjige Stjepan Velin je podijelio u poglavlja: Što znamo o našem jeziku, govor – rečenica – riječ (str. 7–31), Glas i slovo (str. 33–54), Rastavljanje riječi na kraju retka (str. 57–62), Riječi (str. 63–73). Teško je u ovom trenutku zamjeriti ovakvu diobu građe kad ne znamo kakav je nastavni program u mađarskim školama; nije nigdje spomenuto u knjizi kakvo je mjesto hrvatskog jezika u općim školama. Ako je taj jezik nastavni, ako se uči kao »materinji jezik« (str. 3), onda je cijeli ovaj priručnik više kao podsjetnik nego široki pristup našem jeziku. Ponavljam, teško je izricati sud o djelu koje treba pozdraviti, jer je pionirski rad u Mađarskoj u posljednjih dvadeset i pet godina. No Velinova knjiga potiče razmišljanja o potrebama naših etničkih periferija i onih ljudi koji žive izvan domovine.

Ima i načelnih pitanja u vezi s ovom i ovakvom knjigom. Tako pisac u poglavlju *Što znamo o našem materinskom jeziku* već u

prvoj rečenici kaže: »Mi govorimo hrvatsko-srpskim jezikom« (str. 3). Zamjenica me upućuje na zaključak da naši ljudi u Mađarskoj govore »hrvatsko-srpskim jezikom«. Stjepan Velin je šokački Hrvat, naši ljudi u onim stranama su Hrvati koji sebe zovu Šokcima odnosno Bunjevcima. Za kovanicu »hrvatsko-srpski jezik« nisu čuli iz majčinih usta, niti je ikada upotrebljavaju. Ta kovanica u ovim krajevima sigurno neće djelovati pobudno. Tko poznaje prilike, raspoloženja i odnose, pa i iskustva, priznat će da smo naše nespoznanje nehotično prenijeli na područja gdje su takvi stavovi više neprihvatljivi nego li opravdani. Ljudima, napose mališanima treba pomoći da vele ono što su im djedovi zvali pravim imenom. Primjedba nije suvišna. I sam pisac se našao u položaju nesigurna čovjeka, kojem nije jasno dokle smije biti svoj, izvoran i narodan, a šta treba prihvatiti iz svih mogućih »dogovora« i razgovora, rasprava i polemika. Htio bih samo donekle potkrijepiti svoju tvrdnju. Kolebanja su očita. Tako Stjepan Velin veli da je »učiteljica precrtala neka slova u tekstu crvenim mastilom« (str. 12); zatim »Marica je na pijaci kupila ribe« (str. 21), »hljeb« (str. 53), »masticionica« (str. 59) itd. Daleko sam od pomi-

sli i tvrdnje da Stjepan Velin to čini ne znajući da njegovi ljudi uopće ne upotrebljavaju te riječi. Ne. I pisac je podlebao nasilnom nametanju. Držim da to nije uputno iako on nije kriv. Normalnije je kad u *Našem jeziku* pročitatmo primjere iz života naših ljudi: juha, kajgana, kruh, brisalica, postolar i sl. Dakle, izvorne hrvatske riječi naših Šokaca i Bunjevaca. Istina, katkad mi se čini da pisac nije siguran u značenje riječi. Tako piše: »... precrtajte crvenom bojom udvojene suglasnike« (str. 4) – ako precrtaju, šta će vidjeti? – »precrtajte crvenom bojom« (str. 6). Nije jasno zašto je »pošiljalac lista svoje misli izrazio putem pisma« (str. 7). Vjerojatno je htio reći da se misli mogu saopćiti pismom.

Ne bih se upuštao u raspravu oko rasporeda građe, o metodici, o primjerima i slično, premda bi i to bilo poželjno i potrebno. Ove manje primjedbe upućene su u želji da Stjepan Velin nastavi svoj rad. Osamljen i tješan ljubavlju prema našim ljudima i zavičaju, on računa na našu pomoć. Prvenstveno recenzentata, a zatim i ostalih. Svi smo mu dužni tu pomoć. Zbog naše i njegove svakidašnjice i potreba kojima obilujemo.

Ante Sekalić

V I J E S T I

PLENUM MEĐUNARODNOGA SLAVISTIČKOGA KOMITETA

Posljednji plenum MSK održan je u Helsinkiju od 31. kolovoza do 5. rujna 1970, pod predsjedavanjem poljskog akademika prof. dra Witolda Doroszewskog. Zasjedanju je prisustvovalo oko četrdeset članova i gostiju koji su predstavljali devetnaest država. Jugoslavensku slavistiku zastupali su akademik prof. Blaže Koneski (Makedonija), akademik prof. dr Ivo Frangeš (Hrvatska), akademik prof. dr Bratko Kreft (Slovenija) i prof. Radovan Lalić (Srbija). Hrvatska je dobila novog predstavnika, jer je dosadašnji član Komiteta, ujedno i njegov potpredsjednik, prof. dr Josip Badalić dao ostavku. Na toj ga je duž-

nosti naslijedio slovenski akademik prof. dr Bratko Kreft.

Idući Međunarodni slavistički kongres održat će se, kako je to već u Pragu 1968. određeno izborom akademika prof. dra Witolda Doroszewskoga, u rujnu godine 1973. u Varšavi. U Helsinkiju se raspravljalo o trajanju kongresa (8 dana), o zasjedanju sekcija i podsekcija (4 dana) i predsjedništva MSK (1 dan). Određeno je da referati bez obzira na duljinu objavljenog teksta, mogu trajati najviše 15 minuta, saopćenja 10 minuta, a riječ u diskusiji samo 5. Već je na dosadašnjim kongresima primijećeno da se sudionici ne drže vremenskih ograničenja, a bez njih je nemoguće ostvariti pravilno odvijanje rada. Obećano je da će se vrijeme strogo poštivati, na što će posebno upozoriti predsjedatelji po-